

Opcat-inspektion av Polismyndigheten, polisregion Syd, arresten Malmö, den 4 och 5 oktober 2016

Inspektionens genomförande

På uppdrag av justitieombudsmannen Cecilia Renfors genomförde föredraganden Lars Olsson tillsammans med föredragandena Elisabeth Sjöblom och Eva Fridén (protokollförare) samt notarien Nanna Sundkvist den 4 och 5 oktober 2016 en förannämld inspektion av Polismyndigheten, polisregion Syd, arresten Malmö. JO:s medicinske expert Mårten Gerle deltog under inspektionens första dag.

Inspektionen inleddes med att JO:s medarbetare togs emot av arrestföreståndaren AA och den verksamhetsansvarige för arresten BB. Därefter förevisades arrestlokalen och JO:s medarbetare samtalade med åtta anställda och fem anhållna. En översiktlig granskning gjordes av omhändertagande- och arrestblad, tillsynsblad, avvisiteringsblad och blankett för säkerhetsbedömning. Inspektionen avslutades med en sammanfattande genomgång med AA.

Syftet med inspektionen

Inspektionen är en del av JO:s uppdrag att fullgöra de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan enligt det fakultativa protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Opcat-verksamheten). Denna verksamhet har under 2016 ett fokus på information om rättigheter till frihetsberövade.

Uttalande av JO Renfors med anledning av inspektionen

Protokollet innehåller avslutningsvis uttalanden av JO Cecilia Renfors.

Iakttagelser vid inspektionen

Organisation

Arresten ligger i polishuset i centrala Malmö och har 35 anhållningsceller och 40 tillnyktringsceller. Därutöver finns två väntrum i arrestlokalerna. Arresten är nybyggd och samlokaliserad med Kriminalvården, häktet Malmö. Verksamheten har varit i gång sedan februari 2015.

År 2015 togs ca 3 200 gripna och anhållna in i arresten och ca 3 200 personer omhändertogs med stöd av lagen om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB). Det finns inte någon tillnyktringsenhet i Malmö kommun. Arresten tar också emot personer som har frihetsberövats av bl.a. Ekobrottsmyndigheten och Tullverket.

I samband med att arresten öppnades avvecklades arresten Davidshall. Den inspekterades av JO:s Opcat-enhet i januari 2013 (dnr 240-2013). Med anledning av att det vid inspektionen kom fram uppgifter om förlöjligande av intagna och en oacceptabel jargong bland personalen, påminde JO Renfors i ett uttalande polisen om vikten av att upprätthålla sin värdegrund och nolltolerans mot kränkande yttranden och beteenden.

Vid inspektionens inledning fanns 14 intagna i arresten varav en var LOB-omhändertagen.

Bemanning och kompetens

Ett stationsbefäl finns på plats dygnet runt och ansvarar för den löpande verksamheten.

Arresten har ca 60 anställda arrestvakter, varav ungefär hälften är kvinnor. Arresten bemannas av ca tolv arrestvakter dagtid, nio arrestvakter kvällstid och sju arrestvakter vardagsnätter respektive nio arrestvakter helgnätter. Ensamarbete förekommer inte i kontakt med intagna. Arrestvakterna är obeväpnade.

En av arrestvakterna fungerar som samordnare. Denne har mer övergripande arbetsuppgifter, bl.a. genomgång med sjuksköterskan, ansvar för att föra en daglista med uppgifter att bevaka och överlämna till nästa skift.

Arrestlokalerna, däribland arrestintaget, korridorer, och rastgårdar, är kameraövervakade. Kamerabilderna kan ses i en övervakningscentral i nära anslutning till arrestintaget. Centralen är bemannad dygnet runt av samordnaren och en annan arrestvakt. Arrestvakterna i övervakningscentralen svarar på intagnas påringningar och uppdaterar en digital tavla över intagna med bl.a. personuppgifter och uppgifter om grund för frihetsberövandet, offentliga försvarare och tidpunkter för häktningsförhandlingar.

Samtliga arrestvakter har genomgått en fyra veckor lång utbildning, uppdelad på två veckor med teori som avslutas med en tentamen och två veckor med praktik. Utbildningen i Polismyndighetens regi omfattar bl.a. regelverk, hälso- och sjukvård, psykologi och juridik. Det finns för närvarande ingen vidareutbildning för arrestvakter.

Vid samtal med arrestvakter kom det fram att personalomsättningen har varit stor och endast ett tiotal anställda har tjänstgjort i den numera nedlagda arresten Davidshall. Den hårda jargong som fanns i Davidshall har förändrats till det bättre. Anledningen är bl.a. att poliser sedan några år tillbaka fungerar som

chefer för arrestvakterna, att det har blivit fler anställda och att de har fått längre utbildning i bl.a. bemötande, konflikthantering och självskydd.

Polisledningen uppgav att en arbetsgrupp kommit fram till att det behövs ytterligare tio arrestvaktstjänster för att verksamheten ska fungera bra. Till dess att en sådan förstärkning har skett täcks personalbehovet av poliser.

Celler, materiella förhållanden m.m.

Celler

Anhållnings- och tillnyktringscellerna är placerade i fyra korridorer. Det finns bl.a. duschrum och förhørsrum i korridorerna. Tullverket disponerar en cell med tulltoalett.

Samtliga tillnyktringsceller utom fyra har toalett i cellen. Tillnyktringscellerna är i övrigt utrustade endast med en madrass. Alla anhållningsceller har toalett i cellen och är standardutrustade, förutom en cell som enbart är försedd med en madrass. Fönstren i cellerna har ett yttre lager av delvis nedfällna persienner som inte går att reglera, men som det går att se ut igenom. Det finns också ett inre lager av persienner som den intagne själv kan reglera. Cellerna gav ett välvårdat intryck.

Hygien m.m.

Varje morgon tillfrågas de intagna om de vill duscha. Önskemål och tillgodosedda behov dokumenteras på en lista för morgonrutiner.

Vid samtal med intagna kom det fram att de hade fått lakan och hygienartiklar utan att särskilt begära det. De anställdas bemötande var överlag bra, men det varierade från person till person. En intagen hade fått vänta länge på att få menstruationsskydd. Hon hade inte erbjudits rena trosor utan för stora herrkalsonger och extra handtvål för att tvätta sina underkläder i cellen. Några intagna uppgav att det ofta tar lång tid för arrestvakterna att komma efter påringning.

Dubbelbeläggning

Enligt ledningen för arresten förekommer dubbelbeläggning ytterst sällan.

Utomhusvistelse

Det finns åtta rastgårdar som är cirka 20 kvadratmeter stora. Hälften av rastgårdarna var under reparation på grund av en vattenläcka. Golv och väggar är av betong. Rastgårdarna är täckta med metallnät och en mindre del är täckt med tak. Ljus och luft släpps in genom nätdelen i taket. Det noterades att himlen kan ses genom nätet, men det går inte att betrakta omgivningarna. Det finns jackor att låna för utomhusvistelsen.

Varje morgon tillfrågas intagna om de vill gå ut på rastgården. Den intagnes önskemål och hur det tillgodosetts dokumenteras på en lista för morgonrutiner.

Vid samtal med intagna kom det fram att de hade erbjudits utomhusvistelse.

Övrigt

Inre befäl ansvarar för omhändertagna enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och omhändertagna enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) när de vistas i arresten. De kan placeras i ett förhörsrum under några timmar i väntan på transport. Det händer att omhändertagna enligt LVM blir kvar i något dygn, i undantagsfall två till tre dygn. Enligt inre befäl vore det önskvärt med ”mjukare” celler för införda som inte ska tas in i arrest för förvar.

Det noterades att personer som frigges i regel är hänvisade till att lämna arresten via en mycket brant trappa som leder till en trafikerad väg.

Ankomsten till arresten

Förmansprövning och avvisitering

De frihetsberövade förs av polispatrullen till arrestintaget för inskrivning. Det finns fyra identiska intagningsrum. Polispatrullen fyller i ett utkast till arrestblad och visar detta för stationsbefälet som kontrollerar att det är fullständigt ifyllt. Arrestvakter sköter avvisiteringen. Kvinnor avvisiteras alltid av kvinnlig personal. Frihetsberövade behåller i regel sina egna kläder.

Förmansprövningen av LOB-omhändertaganden och omhändertaganden enligt polislagen görs av stationsbefälet. Det inre befälet prövar om gripandet ska bestå för personer misstänkta för brott. Vid denna prövning träffar inte inre befälet den frihetsberövade. Stationsbefälet gör en säkerhetsbedömning som dokumenteras på en särskild blankett och en slutlig bedömning av om den frihetsberövade kan tas in i arresten.

När ungdomar under 18 år omhändertas för berusning kontaktas vårdnadshavare så att den unge inte behöver sitta i en tillnyktringscell utan kan köras hem av polispatrullen. Detta dokumenteras på omhändertagandebudet. När ungdomar under 18 år frihetsberövas som misstänkta för brott ansvarar inre befäl för att ta kontakt med vårdnadshavare och socialtjänsten.

Bedömningar av sjukvårdsbehov i samband med frihetsberövande och inskrivning

Poliserna har en grundläggande sjukvårdsutbildning och får ibland vidareutbildning i frågor om t.ex. psykisk ohälsa och förväxlingssjukdomar. Vid ett frihetsberövande kan polispatrullen ibland själv göra bedömningen att en frihetsberövad person behöver föras till sjukhus innan personen förts till arresten. Enligt polisen är det enklare och snabbare att få bedömningar av den frihetsberövade personens hälsotillstånd vid den somatiska akutmottagningen i Malmö än vid den psykiatriska akutmottagningen.

I samband med säkerhetsbedömningen ställer stationsbefälet frågor till den frihetsberövade om bl.a. dennes hälsotillstånd. Enligt stationsbefälet är utgångspunkten att en frihetsberövad ska föras till akutmottagningen om det råder osäkerhet om personens fysiska hälsa. Om säkerhetsbedömningen visar på

psykisk ohälsa tillkallar stationsbefälet sjuksköterskan om hon finns på plats. Om sjuksköterskan inte finns på plats fattar stationsbefälet beslut om sjuksköterskan ska inväntas eller om en transport till sjukhuset ska göras. Om en intagen bedöms vara i behov av sekundbevakning konsulteras läkare.

Sjuksköterskan uppgav att hennes huvudsakliga uppgift vid inskrivningen är att ge omedelbar medicinsk hjälp om sådan behövs, t.ex. genom att lägga om sår.

Tillsynsfrekvens

Tillsynsfrekvensen dokumenteras av stationsbefälet på säkerhetsbedömningsblanketten i samband med inskrivningen. Omhändertagna enligt LOB ses normalt till var femtonde minut.

Det sker ingen särskild tillsyn av gripna och anhållna, om inte stationsbefälet gjort en bedömning att den intagne behöver det. Vid granskning av säkerhetsbedömningsblanketter noterades också att stationsbefälet i flera fall inte hade kryssat i något av de tre tillsynsalternativ som blanketten innehåller (tillsyn en gång i timmen, var femtonde minut eller ständig tillsyn) utan i stället skrivit att de var i behov av tillsyn vid ”löpande arrestverksamhet” eller ”sporadisk” tillsyn. Enligt arrestvakter betyder detta i praktiken att gripna eller anhållna inte ses till om de inte själva påkallar uppmärksamhet förutom genom den kontakt arrestvakten har med dem vid väckning kl. 7, måltider och utevistelser och nattning kl. 21.

Tillsyn

Av tjänsteföreskriften för arrestverksamheten (2012-06-20, saknr 253-1, s. 10) framgår att tillsynen av intagna ska dokumenteras med klockslag och signatur på tillsynsblanketten. Vid LOB-omhändertaganden eller vid särskild tillsyn av gripna och anhållna ska en notering göras om den intagnes tillstånd, om detta inte bedöms vara obehövligt.

Tillsynsblad förs inte över gripna och anhållna som inte bedömts vara i behov av särskild tillsyn. Vid en översiktlig granskning av tillsynsblad för omhändertagna och gripna och anhållna som hade någon form av särskild tillsyn observerades att tillsynsanteckningarna var torftiga. Utöver notering om att personer sov, uppgavs i enstaka fall sovställning och uppgiften ”snarkar”. Det noterades att blankettens utformning, bl.a. rubriker, kan ha bidragit till att anteckningarna blev knapphändiga.

En intagen som bedöms vara självmordsbenägen kan placeras i en cell utan kläder efter beslut av stationsbefälet. Den intagne får en filt att skylla sig med. Det är ovanligt att en person sitter avklädd i cellen. I regel utförs tillsyn av en avklädd kvinnlig intagen i cellen av kvinnlig personal, men det finns ingen rutin för detta. Uppgifter att en intagen fått ta av sig sina kläder dokumenteras på omhändertagande- och arrestbladet eller på tillsynsbladet.

Information om rättigheter

Information till LOB-omhändertagna

Arresten har ingen skriftlig information om rättigheter att ge till LOB-omhändertagna. Ledningen för arresten uppgav att man inväntar en nationell version av ett sådant dokument från utvecklingscentrum Öst, som ansvarar för arrestverksamheten inom Polismyndigheten.

Information till gripna och anhållna vid intagning i arresten

Stationsbefälet uppgav att det är hans ansvar att information lämnas till gripna och anhållna. Polismyndighetens informationsblad om rättigheter (Information till misstänkta och frihetsberövade) delas ut av arrestvakterna vid inskrivningen. Polisområde Malmö har gjort ett tillägg om rätten till en timmes daglig utomhusvistelse på den svenska språkversionen av informationsbladet. Intagna får behålla informationsbladet i cellen. En arrestvakt antecknar på arrestbladet att informationsbladet har lämnats till den frihetsberövade.

Det finns lokala ordningsregler på svenska uppsatta på insidan av dörrarna till anhållningscellerna. En arrestvakt uppgav att de informerar gripna och anhållna om dagliga rutiner i samband med att den intagne placeras i en cell, men det finns ingen skriftlig rutin för hur och i vilken omfattning muntlig information ska lämnas. Arrestvakter tar ofta hjälp av kollegor om de inte talar den intagnes språk och tolk anlitas t.ex. när rättsliga frågor behöver förklaras för en intagen.

Vid samtal med intagna kom det fram att de hade fått Polismyndighetens informationsblad om rättigheter på det språk de önskat. Däremot hade de inte fått muntlig information om dagliga rutiner i arresten. De intagna som kunde svenska kunde dock ta del av informationsbladet på celldörren.

Vid en översiktlig granskning av handlingar observerades att det hade dokumenterats att informationsbladet om rättigheter hade delats ut.

Särskilt om information i samband med anhållande

Av 12 a § första stycket förundersökningskungörelsen framgår att den som anhålls utan dröjsmål ska få skriftlig information om sina rättigheter, bl.a. om rätten till försvarare, rätten att få del av de omständigheter som ligger till grund för beslutet om anhållande och rätten att få en anhörig underrättad om frihetsberövandet. I andra stycket i samma bestämmelse anges att informationen ska vara på ett språk som den anhållne förstår, och att han eller hon ska ha rätt att behålla den så länge frihetsberövandet består.

Vid samtal med stationsbefäl och inre befäl kom följande fram. När åklagaren har fattat ett anhållningsbeslut med restriktioner meddelar utredaren stationsbefälet och överlämnar en kopia av beslutet om restriktioner. Stationsbefälet ansvarar för att beslutet läggs i den anhållnes akt. Ibland meddelar åklagaren anhållningsbeslut utan restriktioner muntligt på telefon. Utredaren underrättar då den intagne muntligt om anhållningsbeslutet. I de fall den anhållne har restriktioner överlämnas restriktionsblanketten. Den finns bara på svenska och

tolk kan då behöva anlitas. Det finns ingen rutin för dokumentation av att den intagne har underrättats om ett anhållningsbeslut och beslut om restriktioner.

Vid samtal med intagna kom det fram att de hade informerats om advokat och de som behövde tolk hade förhörts med tolk. Några av dem hade fått information om sina restriktioner. En anhållen som inte talade svenska hade fått skriftlig information om restriktioner på svenska utan att få hjälp med att få beslutet översatt eller tolkat på ett språk som denne förstod.

Underrättelse till närstående

I tjänsteföreskriften för arrestverksamheten inom Polismyndigheten i Skåne (2012-06-20, saknr 253-1, s. 9) anges att underrättelse om att en frihetsberövad är intagen i polisarrest ska lämnas till den intagnes närmast anhöriga eller någon annan person som står den intagne särskilt nära. Om den intagne är misstänkt för brott eller har restriktioner ska förundersökningsledaren kontaktas innan underrättelse sker. Dokumentationen av beslut om underrättelse, vem som underrättats när och av vem ska göras i ärendehandlingarna. Den intagne ska informeras om en genomförd underrättelse.

Stationsbefälet uppgav att han tillfrågar den LOB-omhändertagne om denne vill att närstående ska underrättas om frihetsberövandet i samband med säkerhetsbedömningen och noterar den omhändertagnes inställning på omhändertagandebladet.

För gripna och anhållna kan den ingripande polispatrullen notera om en person önskar att en närstående ska kontaktas, men de lämnar över frågan till utredaren för beslut.

En arrestvakt uppgav att om en gripen eller anhållen intagen ber om att närstående ska underrättas ska arrestvakten dokumentera önskemålet, kontrollera om den intagne har restriktioner och i så fall förmedla det till utredare på kriminaljouren.

Vid samtal med intagna kom det fram att de inte hade tillfrågats om de önskade att närstående skulle underrättas om frihetsberövandet. Samtliga var angelägna om att närstående skulle kontaktas. Några intagna hade frågat arrestvakterna om de kunde underrätta anhöriga och fått beskedet att någon skulle informera närstående senare. Däremot hade de inte fått något besked om anhöriga hade kontaktats.

Vid en översiktlig granskning av handlingar noterades att det helt saknades dokumentation om underrättelse till anhöriga för gripna och anhållna på arrestbladen. Däremot noterades på tillsynsblad och protokoll att LOB-omhändertagna i vissa fall hade tillfrågats om de ville att närstående skulle underrättas om frihetsberövandet. I de flesta ärenden om omhändertagande p.g.a. berusning saknades dock anteckningar om att den omhändertagne hade

tillfrågats. Dokumentationen verkade variera beroende på vilket stationsbefäl som varit i tjänst.

Underrättelse till konsulat m.m. när utländska medborgare frihetsberövats

Är en intagen utländsk medborgare ska inre befäl enligt tjänsteföreskriften (2012-06-20, saknr 253-1, s. 9) pröva frågan om underrättelseskyldighet till utländsk beskickning. Dokumentationen av beslut om underrättelse, vem som underrättats och vem som utfört underrättelsen ska göras i ärendehandlingarna.

Hälso- och sjukvård

Vid samtal med polisen och en sjuksköterska kom följande fram.

Hälso- och sjukvårdspersonal i arresten

Arresten bemannas av legitimerade sjuksköterskor från Pelmatic Sweden AB enligt ett avtal med Polismyndigheten (Ramavtal gällande sjuksköterskebemanning 2013-06-26). Enligt sjuksköterskan tjänstgör en sjuksköterska varje morgon och kväll i arresten mellan ca kl. 8.00 och 10.30 och mellan kl. 19.00 och 21.30. Arresten kan dessutom kontakta två läkare för rådgivning och receptförskrivning per telefon.

Det finns ingen beskrivning eller särskild instruktion när det gäller sjuksköterskornas närmare arbetsuppgifter utan rutiner har skapats efter hand. Utbildningen för tjänstgöring i arresten består i att gå bredvid en annan sjuksköterska. I huvudsak kommunicerar sjuksköterskan med stationsbefälet, t.ex. i frågor om det finns behov av att transportera intagna till akutmottagningen.

Sjuksköterskornas roll gentemot intagna

Sjuksköterskan söker inte upp intagna utan träffar dem på deras begäran eller efter initiativ av arrestpersonalen. När en intagen samtalar med sjuksköterskan görs detta i den intagnes cell med öppen dörr. En arrestvakt står omedelbart utanför cellen med möjlighet att höra vad som diskuteras. Provtagning och omläggningar görs i sjuksköterskerummet. Sjuksköterskan uppgav att hon inte använder sig av tolk vid undersökningar och samtal. Hon uppgav att många intagna är i ett kristillstånd och i behov av stöd, särskilt utländska medborgare, eftersom de saknar kännedom om det svenska rättssystemet.

Sjuksköterskan träffar endast i undantagsfall LOB-omhändertagna, t.ex. om det finns behov av omplåstring eller om den intagne är livlös eller om man påträffar läkemedel för diabetes vid inskrivningen.

Som framgått ovan kan sjuksköterskan även medverka vid inskrivningen för bl.a. omedelbar omplåstring.

Medicinhandling

En arbetsuppgift för sjuksköterskorna är kontroll av läkemedel och recept. Om en intagen bär med sig läkemedel från utlandet ska sjuksköterskan försöka kontrollera på internet vad det är för läkemedel. Hon uppgav vidare att kontroll

av recept, t.ex. med apotek, kan ta lång tid på grund av sekretess och då det är svårt att motringa till henne.

Receptbelagda läkemedel, inklusive narkotikaklassade läkemedel, som blivit kvar efter att intagna lämnat arresten förvaras i låsta skåp i sjuksköterskerummet. Enligt sjuksköterskan finns det inte någon som har ett särskilt ansvar för läkemedlen i skåpen.

Medicin delas ut först efter en läkares ordination. När sjuksköterskan inte kommer att vara på plats vid medicinutdelningen fördelar hon medicin i burkar som antecknats med cellnummer och ställer dem ovanpå de intagnas medicinlistor i sjuksköterskerummet och informerar samordnaren för arrestvakterna.

Sjuksköterskans passerkort är inte personligt utan tas emot av nästa sjuksköterska som tjänstgör i arresten. Passerkortet och nyckeln till medicinskåpen hängs upp i övervakningscentralen när sjuksköterskan avslutat sitt pass.

När en sjuksköterska inte finns på plats är det stationsbefälets ansvar att kontrollera läkemedel genom en telefonkontakt med sjukvården.

I samtal med arrestvakter kom det fram att de upplever att det känns betryggande att sjuksköterskan tjänstgör morgon och kväll och doserar medicin.

Dokumentation om hälso- och sjukvård

Sjuksköterskan dokumenterar de hälsoproblem de intagna uppger och deras sjukvårdskontakter på arrestbladet och bilagor till detta. Sjuksköterskan för också medicinlistor. Kopior av anteckningarna och medicinlistan läggs i den intagnes pappersakt.

Sjuksköterskorna för dessutom löpande anteckningar för hand i ett anteckningsblock som lämnas kvar till nästa sjuksköterskas pass. Blocket ligger alltid på skrivbordet i sjuksköterskerummet. När ett block är fullt lämnas det till stationsbefälet som förvarar blocken i ett arkiv.

Vid granskningen av handlingar noterades att det på blanketter för hälsostatus som fyllts i av poliser och som bilagts arrestblad bl.a. fanns uppgifter om allvarliga sjukdomar, såsom cancer.

Avslutande genomgång

JO:s medarbetare redogjorde för iakttagelser m.m. från inspektionen. AA anförde bl.a. följande.

Bemanning och kompetens

Många rutiner fungerar, men polisen har inte hunnit med att ta fram instruktioner i den nya organisationen. Det har skett en förändring till det bättre när det gäller anställdas jargong och bemötande av intagna. Det har blivit en bättre arbetsplats.

Celler, materiella förhållanden m.m.

Den nybyggda arresten projekterades för tio år sedan och då var tyvärr utformningen av ”mjuka celler” och en säker utgång för frigivning inte med i planeringen.

Tillsyn

För att kunna utöva regelbunden tillsyn en gång i timmen för samtliga frihetsberövade krävs en utökning av arrestvaktsbemanningen.

Dokumentationen på tillsynsbladen är viktig och behovet av tillsynsblad för samtliga intagna bör övervägas.

Information om rättigheter

Det finns inga skriftliga rutiner för arrestpersonalen när det gäller genomgång av praktiska regler med intagna. Målsättningen är att ge information på språk som de frihetsberövade förstår. Språkförbistringar får intagna att må sämre. Att dela ut Polismyndighetens informationsblad om rättigheter är ett formellt steg att säkerställa att intagna får information. Målsättningen är att arrestvakterna ska informera om rättigheterna även muntligt och på så sätt försäkra sig om att de gripna och anhållna har förstått vilka rättigheter de har. Detta är dock svårt att uppfylla, eftersom många frihetsberövade kommer in samtidigt i arresten.

Polismyndigheten behöver diskutera och åtgärda frågan om avsaknad av rutiner och dokumentation om att anhållningsbeslut och beslut om restriktioner har lämnats över till en anhållen.

Polismyndigheten behöver utarbeta rutiner för dokumentation om underrättelse till närstående som även omfattar återkoppling till intagna om att underrättelse verkligen har skett.

Hälso- och sjukvård

Det finns ingen skriftlig rutin för sjuksköterskornas arbetsuppgifter i arresten utan sjuksköterskorna har anpassat sina arbetsuppgifter efter de önskemål som förts fram. Avtalet med Pelmatic Sweden AB ska omförhandlas i oktober. Polisledningen är mycket nöjd med att det finns en sjuksköterska på plats i arresten.

Protokollförare vid inspektionen var Eva Fridén.

Justeras den 7 mars 2017

Gunilla Bergerén

Uttalande

Jag har tagit del av protokollet som föranleder följande uttalanden från min sida.

Tillsyn

Av protokollet framgår att någon regelbunden tillsyn av gripna och anhållna som huvudregel inte äger rum, och att det saknas löpande dokumentation om deras status under vistelsen i arresten. Rutinen i arresten i Malmö skiljer sig därigenom från vad som gäller i en majoritet av landets polisarrest. Där sker regelmässigt tillsyn en gång i timmen som också dokumenteras. Det finns enligt min mening goda skäl för en sådan ordning.

Det framgår av protokollet att dokumentationen av tillsynen var bristfällig för de intagna som stod under särskild tillsyn. Polisen bör därför också säkerställa en rutin för en mer noggrann dokumentation av de intagnas status (se JO:s ärende 6291-2014).

Information till intagna

I ett beslut om information om rättigheter och verkställighetens innebörd till intagna i polisarrest den 18 juni 2014 (JO 2014/15 s. 104, dnr 2572-2013) betonade jag bl.a. angelägenheten av att det införs rutiner som innebär att intagna får del av information om sina rättigheter och verkställighetens innebörd på ett rättssäkert sätt. I detta ligger bl.a. att personer som är frihetsberövade oavsett grunden för frihetsberövandet får tillgång till information om sina rättigheter, också i skriftlig form, på ett språk som de förstår, i så nära anslutning till frihetsberövandet som möjligt. Jag påtalade också vikten av att dokumentera vidtagna åtgärder, bl.a. från kontroll- och rättssäkerhetssynpunkt.

Enligt Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om polisarrest ska alla som tas in i en arrest som huvudregel få skriftlig information om sina rättigheter och skyldigheter och det ska dokumenteras att informationen har lämnats (1 kap. 4 § PMFS 2015:7, FAP 102-1). Det har i protokollet kommit fram att skriftlig information om rättigheter delas ut till gripna och anhållna, men inte till LOB-omhändertagna.

Jag vill återigen påminna Polismyndigheten om att den har en skyldighet att informera alla intagna i arrest om deras rättigheter och att det av föreskrifterna numera uttryckligen framgår att informationen, som huvudregel, ska lämnas skriftligt, och att det ska dokumenteras att det har skett. Det är inte godtagbart att arresten i Malmö inte har rutiner som säkerställer att föreskrifterna efterlevs. Jag förutsätter att detta åtgärdas.

Rutiner för underrättelse till närstående

Vid inspektionen har det även kommit fram att gripna och anhållna inte tillfrågats om de vill att närstående ska underrättas om frihetsberövandet och att det är oklart om det dokumenteras om frågan om underrättelse till närstående ställts och om underrättelse skett. Jag vill därför erinra om de skyldigheter som gäller i fråga om underrättelse till närstående (se 24 kap. 21 a § rättegångsbalken, 17 a § polislagen och 3 § häktesförordningen samt bl.a. ärendena JO 2012/13 s. 165, dnr 3682-2011, och JO 2013/14 s. 222, dnr 2293-2012). Det

finns också i fråga om underrättelser till närstående anledning att erinra om dokumentationskravet i Polismyndighetens föreskrifter. Jag noterar att det även i den lokala tjänsteföreskriften för arrestverksamheten finns anvisningar om underrättelse till närstående. Jag förutsätter att man från polisens sida vidtar åtgärder för att komma till rätta också med de nu nämnda bristerna.

Celler, materiella förhållanden m.m.

Hygien

Av protokollet framgår att en intagen inte hade kunnat sköta sin personliga hygien. I Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om polisarrestertydliggörs att en intagen ska ha möjlighet att sköta sin personliga hygien som huvudregel och få nödvändig utrustning för detta ändamål och vid behov förses med kläder (se 3 kap. 2 och 3 §§ PMFS 2015:7, FAP 102-1). Jag förutsätter att Polismyndigheten vidtar åtgärder för att tillgodose både kvinnliga och manliga intagnas grundläggande behov av hygien och lämpliga kläder.

Hälso- och sjukvård

Enligt 5 kap. 1 § första stycket häkteslagen ska en intagen som behöver hälso- och sjukvård undersökas av läkare. Läkare ska också tillkallas om en intagen begär det och det inte är uppenbart att en sådan undersökning inte behövs.

Enligt 15 § häktesförordningen ska varje förvaringslokal ha tillgång till legitimerad läkare och personal med lämplig sjukvårdsutbildning.

Jag ser positivt på att arresten är bemannad med en sjuksköterska. Vid inspektionen har det dock kommit fram att det inte finns någon tjänstebeskrivning eller instruktion för sjuksköterskorna utan deras arbetsuppgifter har utvecklats efter hand. En sådan ordning är otillfredsställande. Jag förutsätter att Polismyndigheten undanröjer bristerna genom att införa instruktioner och att man säkerställer att de efterlevs.

Av vad som kommit fram om de praktiska rutinerna för genomförande och dokumentation av hälsoundersökningar och andra hälso- och sjukvårdsåtgärder framgår att det finns en påtaglig risk för att enskilda intagnas personliga integritet kan kränkas. Polismyndigheten bör se till att annan personal än sjuksköterskan inte tar del av information om den enskildes hälsotillstånd utöver sådan information som är nödvändig för en god omvårdnad av den intagne.

Vidare har det kommit fram att det saknas rutiner när det gäller ansvaret för kvarlämnade receptbelagda läkemedel. Jag utgår från att Polismyndigheten utan dröjsmål ser över sina rutiner för att säkerställa att all läkemedelshantering sker i enlighet med regelverket på detta område. Jag kommer att hålla mig underrättad om utvecklingen och fortsatt följa frågan.

I övrigt föranleder protokollet inte några uttalanden från min sida.

2017-03-08

Cecilia Renfors